

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs VII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

ARTICVLVS VII.

Vtrum Deus sit subiectum Theologiae.

DISPVATIO I.

Varia doctrina sententia de subiecto Theologiae.

DE subiecto Theologiae varia admodum sunt doctorum sententia. Quidam enim asserunt, esse res & signa, vt Magister 1. Sententiarum d. 1. affirmare videtur: nomine signorum intelligens cum Augustino lib. 1. de doctrina Christiana capite 2. non signa doctrinalia, vt sunt voces, & scripta, sed res, quae symbola sunt aliarum rerum, siue res ipsas, quas quidem significant, efficiant, vt sacramenta nouae legis, quae gratiam efficiunt quam significant: siue illas non efficiant, quo pacto figure veteris testamenti mysteria noui significabant. Alij vero dicunt esse actum meritorium, aut Deum sub ratione saluatoris. Alij Deum sub ratione glorificatoris. Alij opera reparationis. Alij Christum. Alij Christum caput cum membris Ecclesiae. Has omnes, atque alias sententias videre poteris apud Marfilium in 1. q. 2. art. 5. & apud nonnullos alios.

1. Conclusio. Deus quia subiectum attributionis Theologiae.

Hac tamen de re est prima conclusio. Deus quia Deus, subiectum est attributionis Theologiae. Haec est Diui Thomae in hoc loco, Scoti 3. quaest. Prologi, Richardi quaest. 6. & quorundam aliorum. Probatur primo, quia id est subiectum attributionis cuiusque scientiae, cuius cognitio potissimum intenditur in ea scientia, & ad quod caetera, quae in ea considerantur, attributionem habent: verum cognitio Dei, attributionumque diuinorum potissimum intenditur in hac scientia: (si ad finem scientiae intimum, propriumque spectes) vnde à *Θεός*, quod est Deus, tamquam à principali obiecto, cuius cognitio in ea vel maxime intenditur, Theologia dicta est, caeteraque de quibus in ea agitur, considerantur per attributionem ad Deum, quatenus scilicet vel ab eo per creationem emanant, vel ab eodem gubernantur, & ad ipsum, vt ad vltimum finem, per propria & accommodata media tandem reducuntur. Haec verò, quae Theologus considerat per attributionem ad ipsum Deum, etiam quodam modo ipsum Dei nomen *Θεός* innuit. Vt enim Clemens Alexandrinus ad finem 1. libri Stromatum, & Damascenus 1. libro fidei orthodoxae capite 1. 2. adnotarunt, Deus *Θεός* dictus est, *καρὰ τὸ θεὸς ἵσται*, hoc est, ab expositione, ordine, & administratione, rerum videlicet omnium: ergo Deus, quia Deus, est obiectum attributionis Theologiae. Dixi, si ad finem scientiae in se spectes: quoniam finis addiscentis debet esse perfecta cognitio Dei Optimi Maximi, vt eum religiosius colat, ardentius diligit, & praecipua eius diligentius obseruet, vnaque omnes melius comprehendat, quibus ad Deum peruenire possit: quem etiam ad finem dicebamus articul. 4. Theologiam à Deo fuisse reuelatam. Vnde non mirum est, si Scriptura sacra plus in moribus hominum componendis, in ostendendaque via, qua ad beatitudinem peruenitur, quam in tradenda cognitione Dei secundum se immoretur: quod fuit Durando qu. 5. Prologi occasio existimandi, non Deum, sed opus meritorium esse subiectum attributionis Theologiae. Secundo, subiectum visionis beatificae, Theologiae ve beatorum, est subiectum fidei atque Theologiae nostrae, quia fidei & Theologiae nostrae succedit visio beatifica, iuxta illud 1. ad

Dei nomen vnde dicitur.

A Corinth. 13. *Cum venerit, quod perfectum est, euacuabitur quod est ex parte*, tunc enim videbimus, quod nunc per fidem in euidenter cognoscimus: sed subiectum visionis beatificae est Deus, quia Deus: ergo subiectum fidei & Theologiae nostrae erit etiam Deus, quia Deus est.

Obyicitur aduersus conclusionem. Primo.

Sed aduersus hanc conclusionem obicitur aliquis. Primo, si Deus, quia Deus, esset subiectum Theologiae nostrae & Beatorum, sequeretur Theologiam nostram non distingui specie à Theologia Beatorum, quod tamen est aperte falsum: non ergo vtriusque Theologiae idem subiectum esse potest. Prior consequentia patet, quia scientiae per obiecta specie distinguuntur: quare, si idem est obiectum vtriusque, non distinguuntur specie.

Secundo.

Secundo, sequeretur tam nostram Theologiam, quam Beatorum esse infinitam: & patet sequela, quia tanta est scientia in cognoscendo, quantum est obiectum: cum ergo Deus, quia Deus, sit infinitus, fit, vt si is sit obiectum vtriusque Theologiae, vtraque sit infinita.

Tertio.

Tertio, sequeretur omnia, quae de Deo ratione diuinæ essentiae cognosci possunt, cadere sub Theologiam nostram aut Beatorum: consequens tamen est falsum: ergo & id ex quo sequitur. Consecutio probatur, quia scientia extendit se ad omnia quae cognosci possunt de suo subiecto attributionis: falsitas verò consequentis sic ostenditur, quoniam cum Deus per suam essentiam cognoscat non solum infinita, sed omnia absolute, etiam possibilia, sequeretur, sub Theologiam nostram, aut Beatorum, cadere non solum infinita, sed omnia absolute, etiam possibilia.

His rationibus Argentinas quaest. 1. Prologi, & Gregorius quaestione 4. contendunt cum suo Aegidio Romano, Deum, quia Deus, non esse subiectum Theologiae, sed sub quadam ratione speciali, nimirum sub ratione glorificatoris, vt Aegidius sentit.

Ad 1.

Ad primum nihilominus neganda est prima consecutio, & ad probationem dicendum, scientias non distingui specie per obiecta, quo ad rationem, quae scitur, & quae proprie est subiectum attributionis, sed quoad rationem sub qua res scitur. Vnde quia in Deo alia, atque alia distincta est ratio cognoscibilis, quatenus nimirum vel lumine rationis naturalis, vel diuinæ reuelationis, vel glorie, vel denique ipso increato lumine menti diuinæ adaequato cognosci potest, fit, vt Metaphysica, Theologia nostra, Theologia Beatorum, atque scientia diuina specie inter se distinguantur, esto harum trium posteriorum subiectum attributionis sit Deus, secundum se spectatus.

Theologia nostra, Theologia beatorum, scientia diuina & metaphysica, licet sint de eodem attributionis subiecto, qua ratione specie distinguuntur.

Ad secundum neganda est consecutio. Ad probationem dicendum, illud esse verum, quando per scientiam comprehenditur obiectum, cognoscitur quantum ex se est cognoscibile, quod neque Theologiae nostrae, neque Theologiae Beatorum, comparatione Dei, conuenit.

Ad tertium, si consequens intelligatur de cognoscibilibus quocumque lumine, etiam diuino, vs argumento intenditur, neganda est consecutio. Ad probationem dicendum est, vnamquamque scientiam solum se extendere ad ea cognoscibilia, quae in suo subiecto ex lumine quo procedit, cognoscere potest. Vnde quia Theologia nostra procedit ex lumine diuinæ reuelationis solum se extendit ad ea, quae deducuntur ex reuelatis: & Theologia Beatorum, quia procedit ex lumine glorie, solum se extendit ad ea, quae eodem lumine conspici possunt,

C 2 qua

quæ eò plura, aut pauciora erunt quò lumen maius, vel minus fuerit.

Aliter aduersus conclusionem obijetur.

Aduersus tamen eandem conclusionem poterit in hunc modum aliquis obiicere. Idem est obiectum Theologiae nostræ & fidei, vt hoc loco affirmat Diuus Thomas: sed fidei obiectum formale est diuina reuelatio, seu Deus, vt reuelans, aut affirmans aliquid: Deus verò, vt Deus, tantum est obiectum materiale principale. Vnde Diuus Thomas 2. 2. quaestione 1. articulo 1. inquit, obiectum formale fidei esse veritatem primam, seu Deum vt reuelantem: Deum autem, vt Deum, esse obiectum materiale principale: ergo Deus, vt Deus est, non est subiectum attributionis formale Theologiae, sed materiale, principale: formale verò est diuina reuelatio.

Confirm.

Confirmatur idem, quoniam in Prologo sententiarum, articulo 4. docet, subiectum Theologiae esse ens diuinum cognoscibile per inspirationem.

Deus D. Thomae circa subiectum materiale obiectum formale fidei & Theologiae explicatur.

Propter propositum argumentum censent quidam de mente Diui Thomae, Deum, vt Deum, solum esse subiectum materiale principale fidei & Theologiae viatorum: formale verò esse diuinam reuelationem.

Hac tamen de re subiicitur secunda conclusio. Deus, vt Deus, est subiectum formale attributionis, tamquam id de quo aliquid cognoscitur aut scitur, siue per Theologiam, siue per fidem. Atque hæc est vera mens Diui Thomae hoc loco. Proposita conclusio probari potest, primò, quia licet diuina reuelatio sit ratio ex parte obiecti immediata, à qua fideles inuentur ad assentiendum per fidem rebus reuelatis, mediata verò comparatione Theologi, qui ex ea etiam, intermedio fidei assensu, mouetur ad assentiendum Theologico assensu rebus, quæ ex reuelatis euidenter deducuntur: neuter tamen assensus attingit ipsam reuelationem, sed ille proximè rem reuelatam, hic rem, quæ ex reuelatis euidenter deducitur: assentimur enim Deum esse trinum & vnum, moti ex eo, quòd Deus id reuelauerit: assentimur verò in Christo esse duas voluntates, adducti ex eo, quòd iudicamus euidenter deduci ex immediatè reuelatis. Si ergo loquamur de subiecto formali attributionis, quod cognitione ipsa attingitur per assensum fidei, aut Theologiae, non est diuina reuelatio, sed Deus ipse, in quo sunt præcipuæ res reuelatæ, & ad quem cætera reuelata attributionem habent.

Secundò, eodem modo diuina reuelatio est obiectum formale fidei, & Deus, vt Deus, est obiectum materiale, quo medium demonstrationis est obiectum formale, & conclusio, cui assentimur, obiectum materiale, vt auctor est Diuus Thomas 2. 2. quaestione 1. articulo 1. sed medium demonstrationis non ita est obiectum formale assensus conclusionis, quali sit id, cui assentimur, sed solum est ratio mouens ad assentiendum conclusioni: ergo diuina reuelatio non est obiectum formale, tamquam id quod scitur aut cognoscitur per reuelationem, sed Deus, vt Deus.

Tertia conclusio. Quia ratione diuina reuelatio appellari potest subiectum seu obiectum formale fidei ac Theologiae.

Tertiò, id est subiectum attributionis formale, tamquam id de quo aliquid scitur, cui conueniunt attributa quæ per proprias rationes à scientia probantur: sed attributa, quæ ita probantur à Theologia, conueniunt Deo, qua ratione Deus est, non verò quæ reuelator est, vt esse æternum, esse immutabilem, &c. ergo Deus, vt Deus, est subiectum formale attributionis Theologiae, tamquam id, de

quo aliquid scimus, & non Deus vt reuelator existit. Tertia conclusio. Diuina reuelatio appellari potest subiectum, aut obiectum formale fidei & Theologiae viatorum, Deus verò, quæ Deus est, quodam modo dici potest subiectum materiale, quatenus diuina reuelatio est ratio ex parte obiecti & medium ad assentiendum mouens, immediatè quidem per fidem, mediatè verò per Theologiam. Itaque est obiectum non assensum terminans, sed ad assensum mouens: non secus ac medium demonstrationis est obiectum, non quidem terminans assensum conclusionis, sed ad eundem mouens, atque inducens: atque, si placet, non multo aliter, ac lumen dici solet à plerisque obiectum formale eius notitia, qua videtur color: non ex eo tamen, quòd terminet notitiam coloris, sed quòd sit ratio ex parte obiecti se habens vt colores visu percipiuntur. Atque hoc tantum docere voluit Diuus Thomas 2. 2. loco citato, & ad eundem sensum exponendi sunt cæteri doctores, qui diuinam reuelationem esse obiectum formale fidei, aut Theologiae viatorum assueverunt.

Deus quæ Deus, obiectum materiale.

Ad argumentum ergo pro contraria parte propositum, concessa maiori propositione, ad minorem dicendum est, diuinam reuelationem esse obiectum formale mouens ad assensum (nec aliud voluisse Diuum Thomam 2. 2. loco citato) non terminans assensum, de quo sermone instituit hoc loco, quod propriè est subiectum attributionis. Vnde 2. 2. loco citato perinde asserit, Deum, vt Deum, esse obiectum attributionis fidei, & subinde Theologiae, quomodo medicæ artis subiectum est sanitas, ad quam cætera, quæ à medicis considerantur, attributionem habent.

Ad argumentum contraria partis.

Ad confirmationem dicendum est, Diuum Thomam, vel hoc loco mutasse sententiam, vel certè eo loco voluisse tradere obiectum adæquatum, vt vocant: ibidem namque in responsione ad primum apertè innuit, Deum, vt Deum, subiectum esse attributionis.

Ad confirmationem.

DISPUTATIO II.

Vtrum subiectum scientiæ virtute continere debeat omnes scientiæ veritates.

SCOTUS q. 3. Prologi asserit, subiectum scientiæ virtute continere debere omnes veritates, quæ per habitum scientiæ de tali subiecto sciri possunt: cum enim passionis, vt ait, emanent ex natura subiecti, virtute in eadem continentur, vt aptitudo ad ridendum in natura humana: quare censet, subiectum virtute continere tam veritates immediatas, quæ sunt prima principia, quam mediatas, quæ ex eisdem principiis deducuntur. Verùm quia aliæ passiones emanant à naturis genericis, vt à natura animalis, & plantæ, aliæ ab specificis, vt à natura hominis vel equi, &c. passiones verò vnius speciei non continentur virtute in alia specie, neque passiones inferiorum continentur virtute in superioribus, nec enim passiones equi continentur virtute in homine, aut conuersim, neque passiones hominis aut equi in animali in commune, vult ipse Scotus, tot esse habitus scientiæ specie distinctos, quot sunt species rerum, à quibus primò passiones emanant: quare affirmat, aliam specie esse scientiam de animali in commune, & aliam de homine, & aliam de equo, &c. vnicum specie tamen constituit habitum, quo sciantur omnes passiones quæ emanant primò ab vna aliqua specie, siue emanent ordine quodam, nimirum, vna ex aliis

Scoti sententia circa veritatem ac distinctionem specificam scientiarum, & quid scientia sit.

siue non ita, verum ex aequo immediate à subiecto fluant. Quem habitum videtur credere esse speciem intelligibilem naturae specificae, à qua ipsae passiones oriuntur, quae sit ratio cognoscendum naturam subiecti, tum veritates omnes, quae in ea virtute continentur. Quare, inquit, quando in aliqua scientia vnum commune subiectum attributionis constituitur, quod sub se multas species contineat, à quibus passiones fluant, sicut subiectum non est vnum specie infima, sed genere, ita quoque scientia ipsa genus quoddam erit, quod tot habitus specie distinctos, quot sunt species, in quas ipsum subiectum diuiditur, suo ambitu complectitur. Sectatores verò Diui Thomae existimant, habitum scientificum non ex eo habere vnitatem à suo subiecto, quòd virtute contineat dicto modo veritates omnes, quae de eo sciri possunt, sed à ratione, sub qua res considerantur in scientia, iuxta explicationem, quam 1. Posteriorum & 2. de Anima tradidimus. Vnde de genere, & speciebus putant, vnam scientiam specie esse posse. Ad subiectum verò attributionis cuiusque scientiae satis esse putant, quòd subiectum ipsum, vel ratione sui, vel ratione partium subiectarum, quamlibet veritatem, quae in scientia sciri potest contineat. Addiderim ego, vel saltem ratione accidentium contingentium ipsius subiecti. Ad Philosophiam enim naturalem non solum spectat agere de passionibus entis mobilis & specierum eius, sed etiam considerare passiones accidentium, quae contingenter cum subiecto cohaerent, cuiusmodi sunt passiones & proprietates colorum, saporum, & simulium.

Porro Nominales scientias distinguunt inter se specie pro diuersitate conclusionum, quae sciuntur: quare tot habitus scientiae specie distinctos in aliqua vna integra scientia constituunt, quot conclusiones in eadem demonstrantur.

Articulo tertio, disputatione secunda, amplecti sumus sententiam hanc vltimam Nominalium, quam ex suis principiis late deduximus. Ex reliquis sententiis Scoticae non esse veritati consentaneam ducimus. Primum, quòd improbable sit, habitum scientiae in nobis esse speciem intelligibilem subiecti, nosque per eam percipere passiones conuenire subiectis: passiones namque quam sapissimè non ex natura subiecti, sed ex effectis arguitur, vt dici solet, colligimus: habitus ergo scientiae in nobis habitus est & promptitudo quaedam ad assentiendum cum volumus, relicta ex assensibus conclusionum, quae demonstrantur. Secundo, quia si huiusmodi habitus, seu habitus non distinguitur specie solum pro diuersitate rationum, sub quibus obiectorum attributionis, vt dicunt sectatores Diui Thomae, probabilius est distingui specie infima pro diuersitate conclusionum, quam pro diuersitate subiectorum à quibus passiones emanant. Iuxta sententiam enim Scoti dicendum est, diuersarum conclusionum eiusdem subiecti posse esse vnum & eundem habitum specie: atque ita argumenta omnia, quae militant contra opinionem Sectatorum Diui Thomae, impugnant sententiam Scoti. Tertio. Quoniam iuxta sententiam Scoti non video quomodo habitus principiorum distinguatur specie à scientia conclusionis: quandoquidem affirmat, speciem intelligibilem subiecti esse habitum principiorum principiorum, quae in subiecto virtute continentur, atque etiam conclusionum quae ex principiis colliguntur, & in subiecto virtute etiam con-

tinentur: apud Aristotelem autem 6. Ethicorum, & alibi, habitus principiorum ab habitu scientiae specie distinguitur.

ARTICVLVS VIII.

Utrum sacra doctrina sit argumentatiua.

DOCTRINAM aliquam esse argumentatiuam apud Diuum Thomam hoc loco nihil aliud est, quam ad probandum sua, aut ad contraria refellenda, argumentationes conficere. Conclusio articuli est affirmans, colligiturque ex illo ad Titum primo capite, vbi Paulus ait, *Episcopum debere esse amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere, & ex illo 1. Petri capite tertio, Parati semper ad rationem omni poscenti vos rationem de ea, quae in vobis est, fide.* Quousque autem se extendat Theologia hac in parte, & quae ratiocinationes sint illius propriae, quae verò mutudè acceptae ab aliis scientiis, quarum vtitur ministerio & famulatu, explicatum est articulo secundo.

Circa responsionem ad secundum, vbi Diuus Thomas locorum Theologicorum, sediumve argumentorum, quibus Theologus vtitur, mentionem fecit, sciendum est: Theologicos locos ad decem reuocari posse, quos late explicat Canus duodecim libris, quos ea de re composuit. Primus est, authoritas sacrae Scripturae. Secundus, traditiones conseruatae in Ecclesia. Tertius, authoritas Concilij generalis. Quartus, definitio summi Pontificis. Quintus, authoritas Concilij Provincialis à sede Apostolica confirmati. Sextus, authoritas omnium sacrorum Doctorum. Septimus, authoritas Concilij provincialis à summo Pontifice non confirmati, maxime si tale Concilium antiquum sit, vsusque Ecclesiae, & Doctorum receptum. Octauus, authoritas vnus, aut plurimorum Patrum, vbi alij non refragantur, & authoritas omnium, aut ferè omnium Doctorum scholasticorum. Nonus, ratio naturalis. Decimus denique, authoritas vnus, aut plurium illustrium Philosophorum, aut aliquis historiae, quae sit fide digna. Leuiora autem testimonia ad locos enumeratos possunt reuocari. Octo priores loci sunt proprii Theologorum: duo verò posteriores sunt peregrini, atque emendicari, vt Theologiae famulentur. Quando autem ex octo prioribus irrefragabile & certum in fide argumentum depromatur, late explicatum à nobis est, secunda secunde, cum de fide ageremus.

Circa sextum tamen aduerte, quando omnium sacrorum Doctorum authoritas esset circa dogma aliquod fidei, vel quoniam locum aliquem Scripturae vnanimes interpretarentur, quod inde aliquid haberetur certum in fide, vel quia aliquid aliunde, vt in fide certum vnanimi consensu assererent, tunc reuera erroneum esse affirmare contrarium. Cum etenim tota Ecclesia in his errare non possit, quae ad fidem pertinent, tunc eo ipso, quòd illud ita omnes Patres affirmarent, esse certum in fide, vel tamquam Ecclesia traditio, vel quoniam ex eiusmodi vnanimi consensu conlaret, illum esse indubitatum literalem sensum Scripturae, Deo assistente, si non singulari, certè to-

Sensus quaestiois explicatur.

Theologici loci quos & qui.

Schola Diui Thomae de eadem re sententia.

Nominalium de eadem re sententia.

Propria sententia. Sicut sententia respicitur, Scientia non est species intelligibilis. Scientia quid.

Habitus principiorum ab habitu scientiae specie distinctus.